

Obertnijske in rokodelske novice.

(Ali je les od znotraj skozi in skozi zdrav) in tedaj pripraven za pohištva in druge tesarske dela, se lahko zvé, če se posekano deblo z vsakim koncom položi na kako podlago; potem naj eden s kladvom na enem koncu poterka, kdo drug pa naj na drugem koncu uho nastavi. Ako je deblo zdravo, se sliši čisto vsak udarek prav dobro in glasno, če je deblo tudi 80 cevlejev dolgo; — ako se pa slišijo udarki bolj gluhi in le slabi, je to znamenje, da je deblo sem ter tje nagnjito, tedaj ne zdravo. Kdor se je le kolčikaj na to vižo vadil, bo vselej lahko spoznal, ali je les zdrav ali ne. (Vkbk. 1856.)

(Kostí vsake sorte in tudi slonova ali bela kost se dajo naj lepše in naj bolji kup beliti), tudi če so stare in zarumenele, ako se nekoliko dni položé v vodo klorovega apna; v ta namen se vzame en del klorovega apna, 4 dele pa vode; potem se umijejo s čisto vodo in na sapi posušé; tudi slonova ali bela kost (Elfenbein), če je že prav rumena, se dá na to vižo prav lepo ubeliti, le delj časa jo je treba namakati v imenovani klorovi vodi. (Mitth. d. hanov. G. V.)

(Prav dober firnež) si zamorejo mizarji (tišlarji) napraviti, ako prilijejo k 7 funtom prav lepega raztopljenega gumija-kopála kakih 7 maslicov bledega očiščenega olja. Čez 3 ali 4 minute, ko se ta zmes že vleče, se postavi od ognja in se zmeša z 8 bokali terpentina; potem se precedí in shrani za rabo. Ta firnež, če je bil dobro skuhan, se posuši že v 10 minutah; če je bil pa preveč skuhan, se nikakor ne bo dal s terpeninom zmešati, in včasih, če je bil s terpeninom kuhan, se bo sicer z njim zmešal, pa se ne bo sprijel z nobenim drugim firnežem, kateri je bil manj kakor on kuhan. Tedaj je treba prav natanko ga kuhati; tega pa se mizar izučí, če ga je večkrat kuhal.

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepečí (Weissenfels).

(Dalje.)

Po ti kratki pomudbi se podajmo zopet na razpotje ceste, in naprej po levi poti proti gornjemu Gorenskemu. — Kmali gori, potem ko se ceste ločite, se spustí po stermem klancu doli v vas Bistrico, in prestopivše reko enacega imena, ki priteče od Teržiča, nas pelje unkraj zopet po enakem klancu navkreber, verh kterega dosevši se znajdemo na podbrežkem polji, ki se razprostira na desno; cesta pak pelje tik obraščenih homcov. Kmali tje naprej pridemo v farno vas Podbrezje. Cerkvi, farna in podružna, stopite na desno v polji; posebno prijetno se vidi podružna, sploh Tabor imenovana, ki stoji na nizkem okroglem gričku sred polja in je posvečena žalostni Marii, kamor ob petkih v postu mnogo ljudi na božjo pot zahaja. — Ne morem tú memo iti, da bi ne omenil, s kako nenavadnim pevskim sluhom so tukajšni prebivavci navdani. Slišal sem male fantine, dasiravno se nikjer niso učili in nihče tudi ne ene note ne pozná, tako lepo in prijetno po sluhu na orglje igrati, da se nisem mogel prečuditi. Tudi neka priprosta pevkinja M. R., izučena v enaki naravski šoli, je vedila precej dobro segati po orgljah. Tako spijo med našim narodom v tako imenovanih samoukih umne glavice, ktere pa se ne bistrijo, ako nimajo priložnosti se izuriti. Škoda! In ne malo takih je med našim narodom.

Unkraj Podbrezij se zgubi cesta v smrečje in kmali se znajdemo na verhu gobovškega klanca. Na desno derži zopet stranska mala cesta skoz gojzd in memo Kovora v Teržič, kamor se dospé v dveh urah; velika cesta pa se okrene na levo in se spustí po zlo zlo stermem klancu navzdol. V sredi tega klanca pa se cesta vnovič cepi. Obedve poti, ki se tú ločite, nas zamorete pripeljati v mestice Radoljco, ktero hočemo tudi mi pogledati, dasiravno leži

nekoliko v stran od vélike ceste. Po kateri strani se tedaj hočemo podati? — Kar daljavo zadene, je popotnikom, ki gredó proti Bledu, skoraj vse eno, iti po eni ali drugi, zakaj pot, ki derží tú na levo, kakor tudi tista, ki se gori pod Otokom od vélike cepi in derží proti Bledu in Bohinji, se v Radoljci zopet sklenete. Edini razloček skoraj bi utegnil biti ta, da je vélika cesta lepša od stranske, pa — kaj bomo ugibali, — poglejmo obedve, bomo še bolj Gorensko spoznali.

Sledimo nar poprej véliki cesti. Pelje nas ona na desno doli v obrežje Save in tik ob taisti gori proti Posavcu, kjer desno in levo obrežje Save veže most, kterega vasi iz okolice na lastne stroške napravljajo. Cesta se tú okrene zopet nekoliko na desno, in farno vas Ljubno na stermem griču pustivši pelje naprej, kjer pri potoku, ki priteče od Doberča verha, se prične zopet stermiti klanec, verh kterega v lepi ravnini stojite v mali daljavi ena od druge vasi: malo in veliko Dobropolje. Malo tje nas pelje zopet malí klanček v razprošteno okolico mošniško, kjer se kmalo tam vstric vasi Mošinj ločite cesti. Desna ali vélika derží proti Otoku, kamor se zdaj kmali pride, in kjer je druga poštna postaja na gorensko-beljaški cesti; leva, stranska pa derží proti Radoljci, kamor se dospé od razpotja v kaki pičli pol uri. Na celi poti se nam kaže mestice Radoljca in zadej bleška okolica, prava Švajca kranjske zemlje. —

Leva cesta, ki se sred gobovškega klanca od vélike loči, nas pelje tudi, enako veliki, k bregu Save, ktero pri Podnartu prestopimo. Gori okoli nas vodi zdaj memo farne vasi Ovsíš, ki stoji na levo, skozi bolj samotno dolino; v dobri uri se loči stranska leva pot proti Kropi, kateri terg nam vendar v levi dolinici skrit ostane, akoravno je do gor le dobro četertinko ure; desna pak pelje proti Kamni gorici. Kamna gorica, kakor tudi Kropa ste obedvé fužinska kraja. Kropa ima dvoje fužin s plavži, mnogo cajnaré in tú se zdeljuje vsake baže žebljev paženskih, konjskih, čevljarskih itd. Kamna gorica ima sicer le eno fužino s plavžem, pa v oziru napredovanja kropsko deleč prekosí. Kamna gorica je dosti prijazen kraj. Na levo jo obdaja visoka Jelovica, na desno pa prav nizki bolj pešeni griči, od tod menda ime njeno: Kamna gorica. Hiše so lepe, tudi cerkev, farovž in šola; vse na levem gričku nad fužino stoji in je vse prav lično in snažno. Prebivavci se pečajo z izdelovanjem žebljev večé baže, so prav zlo marljivi, in vkljub težkega dela zali in krepki ljudje. (Dalje sledí.)

Za poduk in kratek čas.

Kakor je, je dobro.

Bogati Gropa je imel hčerko, lepo deklico. Veliko snubačev je privabil lepolični obrazek, še več pa predalčiki polni srebra. Al poštenega snubača ni bilo blizo, ker taki so dobro poznali malopridno Nežico. Dobila je toraj moža sebi enacega, kateri se ji je znal, kot vsi taki, dobro hliniti.

Očetu ga je Nežica hvalila tihega sramožljivega fanta, danes tako, jutri tako, da ga je naposled dobila za moža. Tihi Janez je postal Grogov zet.

Perve dni so bili vsi eno serce; al Janez dobí ključé do predalčikov in pridno jame jemati iz njih. Kam je deval? Nosil je v pivnico k igri; se vé, da so se dvasetice le zmuzale, ker „zmiraj le dajaj, nič pa ne dôbi, boš kmalo možnjo ožel“.

Kaj je zdaj početi? „Čmu nama je toliko zemljišča, Nežika — pravi Janez — poprodajva nekoliko travnikov v predalčike. Kmali sta oba prav dobra gospodarja za svoje trebuhe, pa kaj slaba, za kar bi imela dobra biti. Stari oče mora žgance z družino jesti, kadar Janez pri bokalu cipko reže in si Nežica kave kuha. Gropa v raševih hlačah pred hišo na klopi po pošlih zlatih časih žaluje v tem, ko Janez v dragi, iz mesta naročeni suknji kvartico meče. „Janez,

Janez! — svarí oče nehvaležnega zeta — kaj počenjaš, kmali boš vse pognal, kar sem počasi s kervavimi žulji pridobil.“ „Mólci, stavec — zareži Janez — jez sem zdaj gospodar!“

In tako je blaženi mir iz hiše zbežal, z mirom sreča, in počasi tudi premoženje.

Ko je zopet iz njiv napolnjene predalčike spraznil bil, pravi Nežici: „Čmu nama je toliko živine, toliko hlapcov, proč z njimi!“ In prodá par voličev, par konjičev, izplača tri hlapce in zopet niso predalčiki prazni. Gostí sta dajala svojim mnogim prijatlom. Verlo so bokale praznili, dobro jedli. Na dan Janezovega godú je bilo vse živo v njegovih hiši. „Bog živi našega verlega Janeza!“ — kričé gostje eden čez drugega! (Bog vé, kaj so si mislili!) Gropa pa v svoji izbici na oknu sloní in gleda vrabce na sosedovi strehi. „Mi bo le kdo podal kozarec vina, če grem skozi gostivnico?“ reče sam sebi. Gré. Žalibog! še ne pogleda nihče sivega starčika. „Kaj bi maral, pravi sosedu, naj zapravljja, kakor hoče, saj nima otrok, da bi le mene, slabotnega, tako ne psovala, sem si letó zaslužil?“ „Potolažite se, Gropa!“ — mu pravi sosed — „jez vam bom nekaj svetoval, kar vam bo gotovo spoštovanje hčere in zeta pridobilo, in ljubila vas bosta zopet kot prve dni. „Kakor je, je dobro“ — pravi Gropa — samo, da bom stare svoje dni preživel, kakor sem si jih, menim, zaslužil!

„Tú imate verigo, Gropa, nesite jo na tihem v izbo svojo in zaklenite se va-njo. Potlej zapnite s kaveljnom zadnji sklep in vite jo dolgo kot štrono po škrinji, pa pazite, da vas nihče ne vidi; bote kmali vidili, kaj bo.“ Gropa molčé nese verigo pod plaščem skrito v izbo in dela, kar mu je sosed svetoval. Nežina prijateljica čuje rožlanje pod oknom in berž teče ji povedat. Ta poslušá začudena in si misli, da stavec meša plesnjivo srebro. Sosed mu je bil pa tudi velevá, da nikakor ne smé ključa v skrinji popustiti, temuč kaj ga sname, in da ga bi tako ali tako hči ali zet ne zasčila, naj njemu ga prinese.

Druzega dné mora Gropa s hlapcom po derva iti; v tem skoči Neža k očetovi skrinji; ker jo pa zaperto najde, jo skuša prizdigniti. Na enem koncu dvigne, veriga zročla k drugemu; gré k unemu, veriga zderčí nazaj. „A, je taka!“ — pravi Janez, ko pride ravno iz pivnice, in se temu jako čudi, kar Nežica pravi. Gré tudi on dvigovat, in tudi on si že želí smert dedca.

„Vse drugači morava z očetom ravnati — pravi Nežica, ker ne mara zapusti dnar kakemu družemu, če mu prav dobro ne streževa.“ Gropa pride domú. „Gotovo ste trudni in lačni, ljubi oče“ — mu Nežica prijazno reče — tú se usedite (mu odkáže mehak stol v svoji izbi), vam grem kaj jesti iskat.“ — Gropa debelo gleda in se spomni verige.

Kmali je Nežica tú s kosovi gnjati na pladenj s hlebom belega kruha in merico vina. Že leto in dan ni Gropa tako dobrega jel. — Odslej ga imata pri jedi med sabo in prav marljivo mu strežeta do zadnje ure. Ta pride, — Gropa pokliče soseda, se mu lepo zahvali in sosed pravi: „Kaj ne: kakor je, je dobro“ — in Gropa zadnjikrat zdihne.

Še je v mertvaškem pertu v hiši ležal, Janez siloma odpre skrinjo in zakolne: „Prekleti stavec!“ —

A. D.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Reke. * 12. dan t. m. ponoči ob dveh so poštni voz med Delnicami in med Skradom napadli roparji, ki so popred cesto z lesovjem zgradili; za postilijonom, ki je hipoma skočil z voza in letil ljudí na pomoč klicat, so strelili pa ga k sreči ne zadeli, kondukterja pa ste dve kugli do mertvega zadele; konji so se obernili z vozom, so nazaj dirjali, in oteli popotnika, ki sta celi čas tiha in se vé da napol mertva v kotiču voza sedela.

Od horvaške Save. * Sava je pretekli mesec po več krajih na Horvaškem hude povodnji napravila; vas Mlaka v gradiškanskem polku je čez in čez v vodi stala. Saveta D., žena nekega graničarja, ki je bila v gostji pri svoji žlahti, pride 11. dan p. m. blizo reke Staupe; vidi sicer, da je njena vas Mlaka čez in čez od Save vtopljená, vendar misli, da bo še prebredla vodo ter se spustí na pot v njo. Brede in brede kakih tisuč stopinj, pa le zmiraj globokeje pride v vodo, da ji je bilo že utoniti. K sreči dospé do nekega drevesa, ki je v tem jezeru stalo, in ker ne more ne naprej ne nazaj, spleza na drevó in čaka na njem pomoči, ki pa ji je še le 14. dan p. m. došla, ko se primeri, da je več graničarjev blizo tistega kraja prišlo in zapazilo žensko na drevesu. 3 dni in noči je reva čepela na drevesu in straha vsa terda ni nič vžila, čeravno je nekaj mesa in jabelk seboj imela. Sedaj je popolnoma zdrava.

Iz okólice triglavove 13. febr. —č. Hude leta nas tarejo, dnar se težko vloví, lahko pa izda. Ko bi človek deset rok imel, bi komaj bilo, ali le z dvema je križ za veliko družino dovolj si prislužiti. Poslušajte, kako so si modri B. v taki sili pomagati mislili. Zvedili so, da se bukve na svetu najdejo, v katerih je zapisano, kako se peklenšček kliče in zarotuje, da razodene v temni globočini pod zemljo skrite zaklade. Zložé tedaj več dnarjev skupej in res dobé zvito bučo, ki je šla černe bukve kupit, ktere res najde, pa šembrano drago plača. V tem prečudnem početji so se z B. tudi T. nek zedinili. V čast svetnikom božjim obljubijo polovico zaklada in jih na pomoč kličejo. S potrebnim orodjem se podajo na odmejeni kraj v temni noči, roté hudobo in debelo gledaje čakajo, kdaj da bo prišla. Prikaže se rogatec v podobi vélikega mačka, privalí sod dnarjev pa se na nj košato vsede. „Hentej! malo preveč bo polovica v dar svetnikom, nekoliko jim bomo pa že dali“ — so rekli, ko sod terdnjakov ogledajo. Prehiter je bil njih sklep, hudoba se ne dá več odgnati, ker niso mož beseda. Krohotaje velikanski maček sod zasuče, da se zemlja strese, ga zavalí v nočni tmíni v podzemeljske jame in zgine. Lasje so vsim pokonci lezli; „na! zdaj pa imaš zaklad!“ so godernaje zdihovali — „bukve niso te prave bile ali pa niso cele“. Nazaj jih nesó in svoj dnar terjajo nazaj, pa so spet naleteli. Z lepo ni šlo, tožijo prodajavca bukev zavoljo goljufije in vés svet zvé skrivnosti njih zaklada.

To in zraven te pravlice še veliko družih od B. pripovedujejo. Se vé, da je bosa in prazna, vendarle so bedaki, stare babele, otročji ljudje po samotnih hišah v hribih, ki terdno verujejo, da so B. „šac“ vzdignili.

Resnica pa je, da so B. od nekega sleparja černe bukve za imenovani namen kupili, drago plačali, in ker so vse skušnje zastonj bile, so bukve nazaj dali in svoj dnar terjali. Prodajavec in kupci, iskavci zaklada, so si pa napravili velike zaderge, ker cesarska gosposka sedaj to reč natančno preiskuje. In prav ima. Zeleti bi pa tudi bilo, da bi tisti, kterim so okoljšine bolj znane, z resničnim razjasnenem praznim marnam v okom prišli.

Marsikdo bo rekel: to se je gotovo godilo pred 300 in več leti, ko so še copernice žgali. Ali resnica je, da se je zgodilo leta 1855. Kaj ne, da pridno in dobro napredujemo!

En svèt za B. jez vem, kteri bi utegnil pomagati, kadar bi še želeli „šac“ kopati. Znan je gotovo tudi v B. stari pregovor: „klin s klinom“. Poskusite! Vem za vas, kjer je neutrudljiv šolsk učenik majhen vertič si napravil, ne za-se, ampak da bi svoje ljubljene učence sadjoreje privadil in v cepljenji izuril. Nek malopriden gerdún pride ponoči, pokosí mlade drevesica, in tako v hipu dolgi trud vniči. Tak tolovaj ne more človek biti, ampak mora biti pošast peklenške žlahte. Kaj! ko bi tega zvohali in dobro plačali, da bi mačka na zakladih v B. v kozji rog vgnal? Ali zapišite njegovo ime, in še kakega družega tacega pajdaža v bu-